

การติดตามและประเมินผลโครงการเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวล

เบญจพร บัวสำลี*

จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร**

บทคัดย่อ

การติดตามและประเมินผลโครงการเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวล มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ เพื่อติดตามประเมินผลโครงการเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวล ของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ประจำปีงบประมาณ 2562 เพื่อนำข้อมูลมาประมวลวิเคราะห์และสะท้อนกลับอย่างเป็นปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถรับรู้สถานการณ์ที่เป็นจริงด้านปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ และ/หรือความสำเร็จของโครงการ และเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะการขับเคลื่อนโครงการเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวล แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การติดตามและประเมินผลใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการศูนย์บริการคนพิการจังหวัด เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวล นายกองดีการบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในตำบลที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตำบลนำร่องของโครงการเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวล และการลงพื้นที่เยี่ยมบ้านคนพิการในตำบลนำร่อง

ผลการติดตาม พบว่า ศูนย์บริการคนพิการจังหวัดน่านำร่อง 8 จังหวัด คือ เชียงใหม่ พิษณุโลก นนทบุรี ชลบุรี ขอนแก่น อุตรธานี สงขลา และกระบี่ มีบทบาทในการเป็นผู้ประสานงานให้คนพิการในจังหวัดเข้าถึงสิทธิ์ทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพ การจ้างงาน และบริการสวัสดิการทางสังคมตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบด้านคนพิการมีความใส่ใจคนพิการในพื้นที่มาก มีการประสานงาน และมอบหมายให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ดูแลคนพิการอย่างสม่ำเสมอ แต่ในด้านการจ้างงาน และการอนุมัติเงินกู้ให้คนพิการ บางจังหวัดมีสถิติลดลง

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการควรมีนโยบายสนับสนุนจังหวัดนำร่องทั้ง 8 จังหวัดให้เกิดรูปธรรมของการเป็นเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวลให้ชัดเจน โดยเฉพาะการจัดอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานสำหรับคนพิการ 5 ด้าน ได้แก่ ทางลาด ที่จอดรถ ห้องน้ำ ป้ายสัญลักษณ์ และการให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่คนพิการ ควรมีการพัฒนากระบวนการข้อมูลของทุกจังหวัดให้สามารถนำข้อมูลคน

พิการรายบุคคลไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของคนพิการในระดับจังหวัดและระดับตำบล โดยการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายในและภายนอกจังหวัดในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อคนพิการอย่างเป็นรูปธรรม ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรคนพิการมีความเข้มแข็ง และผ่านมาตรฐานได้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้องค์กรคนพิการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวลทั้งในระดับตำบลและระดับจังหวัดได้มากขึ้น

คำสำคัญ: โครงการเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวล, การติดตามและประเมินผล

---

* นักศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

** รองศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติเฉลิมพระเกียรติ

Monitoring and Evaluation Smile City for All Project

Benjaporn Buasumlee

Jaturong Boonyarattanasoontorn

Abstract

The purpose of monitoring and evaluation smile city for all project was three-fold: (1) to monitor and evaluate efficiency, effectiveness, output, outcome of Smile City for All Project under Empowerment of Persons with Disabilities Department in 2019 fiscal year, (2) to analyze data and feedback updated data to the people concerned, and (3) to suggest organization concerned to adjust and develop flagship project becoming more efficient.

Qualitative research methodology was employed by using in-depth interview the Director of Provincial Disability Services Center and officer who responsible smile city for all project, Chief Executive of Sub-district Administrative Organization (SAO) and staff in the areas where was selected as the pilot of smile city for all project including field visit the persons with disabilities' house.

The result of the study was Provincial Disability Services Center in 8 pilot provinces namely Chiang Mai, Phitsanulok, Nonthaburi, Chonburi, Khon Kaen, Udon Thani, Songkhla, and Krabi had been helped persons with disabilities to access medical service, education, occupation, employment, and social welfare services. Chief Executive of SAOs and staff provided good take care to PWDs by coordinating with Village Health Volunteer (VHV) to take care of persons with disabilities (PWDs) in the local area. However, the statistic of employment and loan approval for PWDs in some pilot provinces was decreased.

Researcher suggests the Department of Empowerment of Persons with Disabilities should fully support 8 pilot provinces to obviously smile city for all especially 5 facilities namely ramp for mobility disabled, car parking, lavatory, disabled person sign, and information center for PWDs. Database of all provinces should be developed to facilitate the storage, retrieval, modification,

and deletion for developing the quality of life of PWDs. Innovation for independent living of PWDs at a sub-district level should be developed by coordinating with organizations both internal and external province. Persons with disabilities' organizations (PDOs) should be strengthened to help PWDs pass standard criteria which would help PDOs to participate in creating quality of smile city for all in sub-districts and province levels.

Keywords: Smile City for All Project, Monitoring and Evaluation

บทนำ

ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 มาตรา 13 (2) กำหนดให้กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) มีอำนาจหน้าที่ ในการสำรวจ ศึกษา วิเคราะห์ รวบรวมและเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการ สถานการณ์ของคุณภาพชีวิตคนพิการ เพื่อประโยชน์ต่อการป้องกัน การรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการและจัดทำแผนงานวิเคราะห์วิจัย ติดตามประเมินผลเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ รวมถึงการสร้างเจตคติของสังคมต่อความเข้าใจในเรื่องของคนพิการ ตลอดจนการเผยแพร่ผลการดำเนินงานของ พก. ให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ

ปีงบประมาณ 2562 กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ได้กำหนดนโยบายการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการโดยมีคำขวัญ “โปร่งใส เป็นธรรม นำคุณภาพชีวิต สู่อิทธิระดับสากล” โดยมียุทธศาสตร์ 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนา (Development) ประกอบด้วย การพัฒนานโยบาย และยุทธศาสตร์ด้านคนพิการ การบริหารจัดการองค์กร การติดตามประเมินผลและการจัดทำตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตคนพิการ ด้านการเสริมพลัง (Empowerment) ประกอบด้วย เมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวล (Smile City for All) โดยมุ่งเน้นให้เกิด Smart living & Smart people และศูนย์เรียนรู้นวัตกรรม เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการมีส่วนร่วม

(Participation) ประกอบด้วย การส่งเสริมอาชีพ และการมีงานทำ การเสริมพลังและสร้างความเข้มแข็งขององค์กร การรณรงค์สร้างเจตคติเชิงสร้างสรรค์

ภายใต้วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และนโยบายดังกล่าว มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการอันจะยังให้เกิดประโยชน์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ

ประการแรก ช่วยในการตัดสินใจในเชิงนโยบาย (Policy decision) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินโครงการที่สำคัญ หากพบว่ามีประโยชน์ ก็จะนำไปสู่การกำหนดนโยบายในการขยายโครงการในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

ประการที่สอง ช่วยในการตัดสินใจทางการบริหารงาน (Administration decision) ใน การบริหาร งานต้องใช้การตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีที่สุดจากทางเลือกหลายทาง การติดตามและประเมินผลจะช่วยให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน ของการดำเนินการซึ่งจะเป็นข้อมูลที่ผู้บริหารจะได้นำไปใช้ในการปรับปรุงการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

ประการที่สาม ช่วยในการตัดสินใจทางการปฏิบัติงาน (Operation decision) ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดการเรียนรู้ ในกระบวนการทำงาน ตลอดจนกิจกรรมที่ดำเนินการว่า ได้ผลดี ผลเสียอย่างไร ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาการทำงาน

วัตถุประสงค์

1) เพื่อติดตามประเมินผลโครงการเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวล (Smile

City) ของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ประจำปีงบประมาณ 2562 ทั้งในด้านประสิทธิภาพ (Efficiency) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) ที่ได้เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มอื่น ๆ

2) เพื่อนำข้อมูลมาประมวลวิเคราะห์และสะท้อนกลับอย่างเป็นปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถรับรู้สถานการณ์ที่เป็นจริงด้านปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ และ/หรือความสำเร็จของโครงการ

3) เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะการขับเคลื่อนโครงการเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวล (Smile City) แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ระเบียบวิธีวิจัย

การติดตามและประเมินผลครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการดังนี้

1) สัมภาษณ์เจาะลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วย ผู้อำนวยการ และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวลของศูนย์บริการคนพิการจังหวัดนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในตำบลได้รับการคัดเลือกให้เป็นตำบลนำร่องในการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวล

2) ลงพื้นที่เยี่ยมบ้านคนพิการในตำบลที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตำบลนำร่องของการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวล

จังหวัดนำร่อง

ในปีงบประมาณ 2562 กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการได้กำหนดจังหวัดนำร่องของโครงการเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวล 8 จังหวัด คือ

- 1) ภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ และพิษณุโลก
- 2) ภาคกลาง จังหวัดนนทบุรี และชลบุรี
- 3) ภาคอีสาน จังหวัดขอนแก่น และอุดรธานี
- 4) ภาคใต้ จังหวัดสงขลา และกระบี่

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ความหมายและความสำคัญของการติดตามและประเมินผล

อาร์. ดับบลิว. ไทเลอร์ (R.W. Tylor 1950) เอ็ม. โพรวัส (M. Provus 1971) ดับบลิว.เจ โฟฟแฮม (W.J. Popham 1975) ดี. แอล. สตัฟเฟิลบีม (D.L. Stufflebeam 1971) เอ็ม. สไครเวน (M. Scriven, 1973) อี. ไอส์เนอร์ (E. Eisner, 1979) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลไว้ว่าเป็นกระบวนการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์หรือเจตนาธรรมณ์ จะเป็นการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่าง ๆ แล้วเปรียบเทียบผลที่แท้จริงกับรอบความต้องการที่แสดงไว้เป็นการพรรณนาและประเมินค่าสิ่งที่ประเมิน โดยอาศัยความรู้ความชำนาญและการวิพากษ์วิจารณ์

ดันน์ (Dunn, 1981) ได้กล่าวไว้ว่าลักษณะของการประเมินมีเป้าหมายที่สำคัญคือ การผลิตข่าวสารที่เกี่ยวกับคุณค่าของผลการดำเนินงานไปปฏิบัติ และชี้ว่าการประเมินผลมุ่งแสวงหาข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริงหรือข่าวสารที่อธิบายว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นบ้างที่บ่งบอกว่าผลของการดำเนินการตามนโยบายมีคุณค่าหรือไม่เพียงไร ลักษณะหรือธรรมชาติของการประเมินผลในความเห็นของดันน์ จึงมี 4 ประการคือ

การเน้นคุณค่า (Value – focus) การประเมินผลเน้นการตัดสินใจว่านโยบายที่ดำเนินการไปนั้นมีคุณค่าสนับสนุนต่อไปหรือไม่เพียงไร การประเมินผลไม่ใช่เป็นเพียงการพยายามเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้น และผลที่ไม่เกิดขึ้นตามที่คาดการณ์ไว้เท่านั้น แต่รวมไปถึงการให้คุณค่าแก่ผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่ามีค่าต่อสังคมหรือไม่ เพียงไร

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงและคุณค่า (fact – value interdependence) การสรุปผลต้องอาศัยทั้งข้อเท็จจริงและคุณค่า การที่สรุปว่านโยบายหนึ่งๆ ประสบความสำเร็จมากหรือน้อยนั้นต้องอาศัยข้อเท็จจริงที่ว่านโยบายนั้นก่อให้เกิดผลอย่างไรอย่างหนึ่งจริงหรือไม่ จากนั้นต้องกำหนดคุณค่าลงไปว่าผล ที่เกิดขึ้นนั้นมีประโยชน์ต่อประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือไม่ มากน้อยเพียงไร

ความเกี่ยวเนื่องทั้งปัจจุบันและอดีต (present and past orientation) การประเมินผลนโยบายไม่ได้มุ่งเน้นการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจุบันกับอนาคตดังเช่นการเสนอนโยบายหรือการกำหนดนโยบาย แต่มุ่งเน้นการหาความเกี่ยวพันระหว่างปัจจุบันกับอดีตนั่นคือการประเมินผลลักษณะที่ เน้นการมองย้อนหลังไปในอดีต (retrospective) และเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายหลังที่การดำเนินงานไปปฏิบัติเสร็จสิ้นแล้ว จากผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากการดำเนินงานไปปฏิบัติ การประเมินผลจะมองย้อนกลับไปหาอดีตเพื่อเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่คาดหวัง ซึ่งกำหนดไว้ในรูปวัตถุประสงค์ของนโยบายและสิ่งที่เกิดขึ้นจริง

ความมีคุณค่าทั้งสองด้าน (value – duality) คุณค่าที่เป็นพื้นฐานของการสรุปผลการประเมินต่าง ๆ มักเป็นวิธีการและเป้าหมายในตัวของตัวเอง ตัวอย่างเช่น ความมั่นคงของชาติเป็นคุณค่าที่สำคัญของนโยบายสาธารณะมากมายหลายนโยบาย นั่นคือเป็นเป้าหมายที่สำคัญโดยตัวเองอยู่แล้ว ขณะเดียวกันก็อาจนำไปสู่คุณค่าอื่นที่สำคัญ เช่น การสร้างบรรยากาศการลงทุน การเสริมสร้างบรรยากาศการท่องเที่ยว เป็นต้น ความมั่นคงของชาติจึงเป็นทั้งวิธีการและเป้าหมายในตัวเอง นั่นคือมีลักษณะเป็นคุณค่าทั้งสองด้าน

แบบจำลองที่นิยมใช้ในการประเมินผล

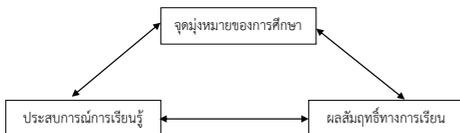
แบบจำลองการประเมินผลที่นิยมใช้กันมี 5 แบบ คือ

1) **แบบจำลองการประเมินตามวัตถุประสงค์ (Goal-based Model)** เป็นแบบจำลองที่นักประเมินรุ่นแรก ๆ คือ R.W. Tyler (1949) เป็นผู้เริ่มต้นบุกเบิก เขามีแนวความคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการว่า “การประเมินคือการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรดำเนินงานเฉพาะอย่าง (performance) กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่วางไว้” โดยมีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุมและจำเพาะเจาะจงแล้วจะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้เป็นอย่างดีในภายหลัง ซึ่งต่อมา R.W. Tyler ได้พัฒนาแบบจำลองในการประเมินผลซึ่งเรียกว่า แบบจำลองของไทเลอร์ (Tyler Model) หรือ Triple Ps Model ที่มุ่งเน้นจุดมุ่งหมาย เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์เป็นหลัก ซึ่งต้องทำการวิเคราะห์ที่ 3 P คือ (1) Philosophy & Purpose (2) Process และ (3) Product (R.W. Tyler, 1949) รูปแบบการประเมินตามวัตถุประสงค์เป็นรูปแบบการประเมินที่เก่าแก่ที่ใช้กันอย่างกว้างขวางที่สุด ในการประเมินโครงการต่าง ๆ

แผนภูมิที่ 1

แบบจำลองการประเมินผลทางการศึกษาของไทเลอร์

เลอร์

2) แบบจำลองของทาบา (Taba. 1962)

ทาบาได้เสนอ รูปแบบพัฒนาหลักสูตรโดยให้ชื่อว่า “A Conceptual Framework for Curriculum Design” ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับของไทเลอร์มาก แต่เพิ่มการประเมินทางด้านเนื้อหาวิชาเข้าไปด้วย ดังนี้

แผนภูมิที่ 2

แบบจำลองการประเมินของทาบา

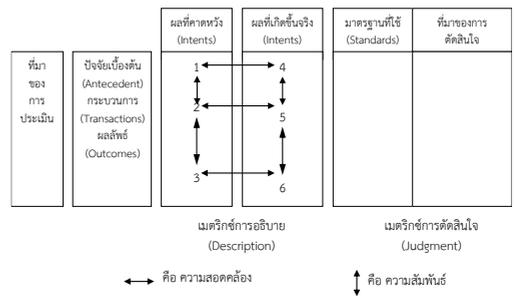

3) แบบจำลองการประเมินการตอบสนอง (Responsive Model)

แบบจำลองนี้พัฒนาขึ้นโดย Robert E. Stake เป็นแบบจำลองที่เน้นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับสิ่งที่คาดหวัง โดยนำไปเทียบกับมาตรฐานเพื่อใช้ในการตัดสินใจ (Stake, Robert E, 2004)

แผนภูมิที่ 3

แบบจำลองการประเมินของสเตค

สเตคได้เสนอวิธีการประเมินในรูปแบบของเมตริกซ์ (Matrix) สองประเภท คือ เมตริกซ์การอธิบาย และเมตริกซ์การตัดสินใจ ดังรายละเอียดดังนี้

หมายเลข 1 หมายถึง ภาวะการณ์ที่คาดหวังว่าจะต้องมีอยู่ก่อนที่มีการเรียนการสอนเกิดขึ้น โดยถือว่าเป็นภาวะการณ์ที่เื้อ้อำนวยให้เกิดผลดังที่คาดหวังไว้

หมายเลข 2 หมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานตามที่คาดหวังว่าจะเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ

หมายเลข 3 หมายถึง ผลผลิตที่คาดหวังว่าจะได้รับหลังจากการดำเนินงาน

หมายเลข 4 หมายถึง ปัจจัยที่มีอยู่จริงก่อนที่จะเริ่มโครงการ

หมายเลข 5 หมายถึง กระบวนการดำเนินงานตามที่สังเกตได้จริงจากโครงการ

หมายเลข 6 หมายถึง ผลลัพธ์ที่ได้จริง ๆ หลังจากโครงการได้จบลง

4) แบบจำลองการประเมินตามกรอบตรรกะของโครงการ (Log – frame) เป็นการประเมินโดยพิจารณาถึงองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

1) จุดมุ่งหมายของโครงการ (Objectives) ซึ่งประกอบด้วย

(1) เป้าหมายสูงสุด (Goal) หรือเป้าประสงค์ หมายถึง จุดมุ่งหมายของแผนงานหรือผลกระทบของโครงการที่เราคาดหวังว่าจะเกิดขึ้น (Planned impact) ซึ่งจะส่งผลเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือประเทศในระดับที่สูงกว่าระดับวัตถุประสงค์ของโครงการ

(2) วัตถุประสงค์ (Purpose) หรือ Immediate objective คือผลงานหรือผลลัพธ์ของแผนงาน หรือ โครงการที่เราหวังว่าจะเกิดขึ้น วัตถุประสงค์ จะแตกต่างจากเป้าประสงค์ตรงที่มีขอบเขตของระยะเวลาสั้นกว่า และมีขอบเขตความหมายแคบกว่า

(3) ผลผลิต (Outputs) คือผลที่ได้รับ (Results) จากการที่ใช้ปัจจัย (Inputs) ในโครงการนั้นและเป็นผลที่ผู้ดำเนินงานโครงการประสงค์ ที่จะให้เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรและการบริหารโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ

(4) กิจกรรม (Activities) คือกระบวนการ (Process) หรือการกระทำ (Actions) ที่จำเป็นในการเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพยากรและปัจจัยการผลิตให้บังเกิดผลผลิต (output) ในขั้นต้น

(5) ปัจจัย (Inputs) คือทรัพยากรในโครงการเพื่อให้เกิดผลผลิต

2) สิ่งที่บอกความก้าวหน้าตามเป้าหมาย (Objectively verifiable indicators) หมายถึง สภาพการณ์ที่ชี้ให้เห็นว่าโครงการบรรลุเป้าหมาย ทั้งในระดับผลผลิต (output) วัตถุประสงค์ (purpose) และเป้าหมายระดับสูง (goal) ซึ่งอาจจะมีทั้งลักษณะที่แสดงในเชิงปริมาณ (quantitative) และคุณภาพ (qualitative)

3) ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับความสำเร็จของโครงการ เพื่อให้สามารถกำหนดความรับผิดชอบของผู้บริหารโครงการได้อย่างชัดเจน หากโครงการมีความล้มเหลวเนื่องจากปัจจัยภายนอก หรือสถานการณ์ที่นอกเหนือ การควบคุมของโครงการแล้ว ผู้บริหารไม่ต้องรับผิดชอบ

แผนภูมิที่ 4

แบบจำลองการประเมินแบบ Log frame Model

Objectives	Indicators	Sources of Verification	Important Assumption
Overall Objectives วัตถุประสงค์โดยรวมของโครงการ	ตัวชี้วัดที่ใช้วัดความสำเร็จของวัตถุประสงค์โดยรวม	แหล่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวชี้วัดที่ใช้วัดความสำเร็จของวัตถุประสงค์โดยรวม	
Project Purpose ประโยชน์ที่เกิดขึ้นโดยตรงในทางสังคม เศรษฐกิจ หรือสิ่งแวดล้อม	ตัวชี้วัดทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่ใช้วัดความสำเร็จของเป้าหมายโครงการ	แหล่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวชี้วัดที่ใช้วัดความสำเร็จของเป้าหมายโครงการ	เงื่อนไขภายนอกที่ต้องให้ความสนใจเพราะอาจทำให้เกิดข้อจำกัดในการบรรลุวัตถุประสงค์โดยรวมของโครงการ
Outputs ผลผลิตที่จะเกิดขึ้นจากการทำโครงการ	ตัวชี้วัดทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่ใช้วัดผลผลิตของโครงการ	แหล่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวชี้วัดที่ใช้วัดผลผลิตโครงการ	เงื่อนไขภายนอกที่ต้องให้ความสนใจเพราะอาจเกิดผลกระทบต่อการบรรลุผลผลิต
Activities กิจกรรมที่โครงการต้องทำเพื่อที่จะทำให้เกิดผลผลิตของโครงการ	Input ทรัพยากร บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ	Cost เงินเดือน ค่าเดินทาง ค่าประสานงาน ค่าจัดอบรม ค่าติดตามและประเมินผล ฯลฯ	เงื่อนไขภายนอกที่ต้องให้ความสนใจเพราะอาจเกิดผลกระทบต่อการบรรลุกิจกรรม
			เงื่อนไขภายนอกที่ต้องมีก่อนที่จะเริ่มโครงการ

5) แบบจำลองการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) เป็นแบบจำลองการประเมินเพื่อการตัดสินใจ

(Decision- Making Model) ที่มีการประเมินโดยพิจารณาอย่างรอบด้าน แบบจำลองการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)

เกิดขึ้นตั้งแต่ปี 1966 และมีการพัฒนาให้มีความชัดเจนมากขึ้นตามลำดับ ในปี 1971 สตีฟเฟิลบีม และคณะ ได้เขียนหนังสือทางการประเมินออกมาหนึ่งเล่ม ชื่อ “Educational Evaluation and decision Making” หนังสือเล่มนี้ ได้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง เพราะให้แนวคิดและวิธีการทางการวัดและประเมินผล ได้อย่างน่าสนใจและทันสมัยด้วย นอกจากนี้ สตีฟเฟิลบีมก็ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับการประเมินและรูปแบบของการประเมินอีกหลายเล่มอย่างต่อเนื่อง จึงกล่าวได้ว่า ท่านผู้นี้เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทฤษฎีการประเมิน จนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบัน เรียกว่า CIPP Model เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง มีจุดเน้นที่สำคัญ คือ ใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการ เพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจ อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา วัตถุประสงค์การประเมิน คือ การให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ เน้นการแบ่งแยกบทบาทของการทำงานระหว่าง ฝ่ายประเมินกับ ฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดหา และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูล และนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี ทั้งนี้เพื่อป้องกันการมีอคติในการประเมิน โดย CIPP Model ได้แบ่งประเด็นการประเมินผลออกเป็น 4 ประเภท คือ

(1) การประเมินด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ของ

โครงการ เป็นการตรวจสอบว่าโครงการที่จะทำสนองปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่ วัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์กร หรือ นโยบายหน่วยเหนือหรือไม่ เป็นโครงการที่มีความเป็นไปได้ในแง่ของโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ หรือไม่ เป็นต้น

การประเมินสภาวะแวดล้อมจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องโครงการควรจะทำในสภาพแวดล้อมใด ต้องการจะบรรลุเป้าหมายอะไร หรือต้องการบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะอะไร เป็นต้น

(2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อน (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึง ความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เวลา รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน เป็นต้น

การประเมินผลแบบนี้จะทำโดยใช้ เอกสารหรืองานวิจัยที่มีผู้ทำไว้แล้ว หรือใช้วิธีการวิจัยนำร่องเชิงทดลอง (Pilot Project) ตลอดจนอาจให้ผู้เชี่ยวชาญ มาทำงานให้ อย่างไรก็ตาม การประเมินผลนี้จะต้องสำรวจสิ่งที่มีอยู่เดิมก่อนว่ามีอะไรบ้าง และตัดสินใจว่าจะใช้วิธีการใด ใช้แผนการดำเนินงานแบบไหน และต้องใช้ทรัพยากรจากภายนอก หรือไม่

(3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินระหว่างการทำดำเนินงานโครงการ เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา

แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมี ประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบ กิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ โดยมีการ บันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน การประเมิน กระบวนการนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการ ค้นหาจุดเด่น หรือจุดแข็ง (Strengths) และจุดด้อย (Weakness) ของนโยบาย/แผนงาน/โครงการ มักจะไม่สามารถศึกษาได้ภายหลังจากสิ้นสุด โครงการแล้ว

การประเมินกระบวนการจะมีบทบาท สำคัญในเรื่องการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะ ๆ เพื่อ การตรวจสอบการดำเนินของโครงการโดยทั่วไป การ ประเมินกระบวนการมีจุดมุ่งหมาย คือ

1. เพื่อการหาข้อบกพร่องของโครงการ ใน ระหว่างที่มีการปฏิบัติการ หรือการดำเนินงานตาม แผนนั้น
2. เพื่อหาข้อมูลต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการ ตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน ของโครงการ
3. เพื่อการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการ ดำเนินงานของโครงการ

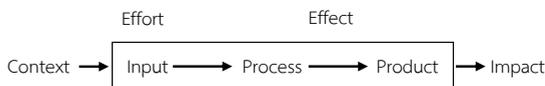
(4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบ ผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือ ความต้องการ/ เป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งการ พิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือ ปรับเปลี่ยนโครงการและการประเมินผล เรื่อง ผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของนโยบาย/ แผนงาน/ โครงการ โดยอาศัยข้อมูล

จากการประเมินสถานะแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้นและ กระบวนการร่วมด้วย

การประเมินโครงการตามกระบวนการ ของสตีเฟลปป์มหรือที่ เรียกว่า CIPP Model ดังกล่าวเป็นกระบวนการที่มีลักษณะเป็นการ วิเคราะห์ระบบ (System Analysis) เป็นการ ประเมินที่ครอบคลุมองค์ประกอบของระบบทั้งหมด ซึ่งผู้ประเมินจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการ ประเมินที่ครอบคลุมทั้ง ๔ ด้าน กำหนดเกณฑ์และ ตัวชี้วัด กำหนดแหล่งข้อมูล กำหนดเครื่องมือการ ประเมิน วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลที่ชัดเจน

แผนภูมิที่ 5

การวิเคราะห์ระบบโดย CIPPI Model

Context เป็นการดูที่บริบททางสังคมว่า มีปัญหา มีความจำเป็นในการดำเนินโครงการนั้น หรือไม่ โครงการที่เกิดขึ้นตอบสนองกับปัญหาที่มี หรือไม่ สอดคล้องกับปัญหาและบริบทของสังคม หรือไม่ ชัดกับค่านิยม วิถีชีวิตหรือไม่

Input มีการจัดสรรงบประมาณ คน เวลา เพียงพอ ทั้งจำนวน และคุณภาพ หรือไม่

Process เป็นการประเมินด้านการบริหาร ตั้งแต่การวางแผน จนถึงการบริหารจัดการโครงการ

Product พิจารณาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น (Effectiveness) ความเพียงพอ (Adequacy) ความ ยุติธรรม (Justice) ความเท่าเทียม (Equality) ความพึง

พอใจ (Satisfaction) การบรรลุ ความคาดหวัง (Expectation)

Impact ผลกระทบต้องดูทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยพิจารณาจากคุณภาพ ชีวิต (Quality of life) การพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable development)

กระบวนการประเมินโดยใช้แบบจำลอง CIPP Model สามารถสรุปได้ตามแผนภูมิที่ ๖ โดย เริ่มต้นจากมุมมองของแผนภูมิแสดงให้ทราบว่า การดำเนินงานโครงการใด ๆ จะต้องมีการประเมิน สภาวะแวดล้อมของโครงการ (Context evaluation) ซึ่งจะต้องมีการประเมินทั้งสภาวะ แวดล้อมภายนอกและสภาวะแวดล้อมภายใน โครงการ ผลจากการประเมินสภาพแวดล้อม โครงการจะทำให้มีการตัดสินใจเปลี่ยนแปลง โครงการ หากตัดสินใจไม่เปลี่ยนแปลงโครงการ โครงการนั้นก็ดำเนินงานต่อไปเป็นปกติ แต่ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงโครงการ ผู้ดำเนินโครงการจะต้อง ชี้แจงให้เห็นถึงปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหา ของโครงการ การประเมินข้อมูลนำเข้าจะต้องมี ยุทธศาสตร์หรือวิธีการประเมินที่เหมาะสม การ ทดสอบด้วยวิธีการต่าง ๆ จะต้องได้รับการพัฒนาขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้โครงการที่ได้รับการตรวจสอบข้อมูล นำเข้านี้เป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้ หลังจากนั้นก็ต้องมีการประเมินกระบวนการและ ผลผลิตหรือผลลัพธ์ ว่ากระบวนการทั้งสองชนิดนี้มี คุณค่าหรือไม่และมากน้อยเพียงใด ถ้าประเมินว่า ผลผลิตและผลลัพธ์ไม่คุ้มกับทุนและแรงงานที่ลงไป โครงการนั้นก็อาจเลิกล้มไป อย่างไรก็ตามโครงการ

นั้นมีผลลัพธ์และผลผลิตที่มีคุณค่า โครงการนั้นจะ ได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินการต่อไปได้

แบบจำลองการประเมินผล ของสตฟเฟิลบีมช่วยให้การตัดสินใจในการ ดำเนินงานเกี่ยวกับการตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) การตัดสินใจเพื่อกำหนด โครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementation Decisions) การตัดสินใจเพื่อ ทบทวนโครงการ (Recycling Decisions)

อนึ่ง ในการออกแบบการประเมินผล โครงการอาจใช้การตัดสินใจเป็นวัตถุประสงค์ในการ ประเมินผล และประเมินเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ได้ เช่น ถ้า ต้องการตัดสินใจเพื่อการวางแผน ก็มุ่งประเมิน สภาวะแวดล้อมของโครงการว่า มีปัจจัยอะไรที่เป็น โอกาสที่จะหนุนเสริม ให้การดำเนินโครงการ ดำเนินไปได้ด้วยดี มีปัจจัยอะไรที่เป็นอุปสรรคต่อ การดำเนินโครงการ แล้วทำการ ชั่งน้ำหนักว่า ปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อโครงการมากกว่ากัน หากปัจจัย ด้านบวกมีอิทธิพลมากกว่าปัจจัยด้านลบ ก็สามารถ ตัดสินใจดำเนินโครงการได้ เป็นต้น

กรอบแนวคิด

ผู้ประเมินได้สร้างกรอบแนวคิดในการ ประเมินโดยใช้ แบบจำลอง CIPP Model ของสตฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model: 2003) ซึ่งเป็นแบบจำลองการประเมินเพื่อการ ตัดสินใจ (Decision- Making Model) โดยแบ่ง

ประเด็นการติดตามและประเมินผลออกเป็น 4 ด้าน คือ

(1) การประเมินด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ในแต่ละจังหวัดที่มีการดำเนินโครงการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวลว่าเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของโครงการหรือไม่

(2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินนโยบาย การจัดสรรงบประมาณ การจัดสรรบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เวลา รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงานว่ามีความเหมาะสม และเพียงพอต่อการดำเนินโครงการเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวลหรือไม่

(3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินวิธีการบริหารโครงการ การบริหารทรัพยากร งบประมาณ การบริหารเวลา ภาวะมีภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) หรือไม่

(4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินผลผลิต (Output) โครงการเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวลเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการว่ามีประสิทธิผล (Effectiveness) หรือไม่เพียงใด

นอกจากการประเมินใน 4 ประเด็นดังกล่าว จะทำการประเมินผลกระทบของโครงการ (Impact Evaluation) ว่า เมื่อได้ดำเนินโครงการมา

ระยะหนึ่งแล้ว เกิดผลกระทบในด้านบวกหรือด้านลบหรือไม่ อย่างไร

โดย CIPP Model นี้ เป็นการใช้กระบวนการและเทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาข้อมูล ที่เป็นจริงและเชื่อถือได้เกี่ยวกับโครงการ เพื่อการตัดสินใจว่าโครงการที่ได้รับการประเมินผลนั้นดีหรือไม่ดีอย่างไร เป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือความมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ทั้งนี้จะเชื่อมโยงกับนโยบาย การขับเคลื่อนคุณภาพชีวิตของคนพิการของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ใน 4 ประการคือ

1) คุณลักษณะของนโยบาย แผนงานหรือโครงการขับเคลื่อนคุณภาพชีวิตคนพิการในปีงบประมาณ 2562 ก่อให้เกิดความสำเร็จในระดับสูงหรือต่ำ มากหรือน้อยเพียงใด

2) กลุ่มเป้าหมายของนโยบาย แผนงานหรือโครงการได้รับผลประโยชน์หรือไม่ มากหรือน้อยเพียงใด

3) เงื่อนไขหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้นโยบาย แผนงาน หรือโครงการประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว

4) ผลกระทบที่เกิดจากนโยบาย แผนงานหรือโครงการ ซึ่งอาจมีลักษณะเป็นผลกระทบเชิงซ้อน ผลกระทบที่ไม่ตั้งใจ ผลกระทบทางตรงและผลกระทบทางอ้อม เป็นต้น

เนื่องจากการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ประจำปีงบประมาณ 2562 เป็นการติดตามและประเมินผลขณะดำเนินงาน (On-going Evaluation) จึงเป็นการติดตามและประเมิน

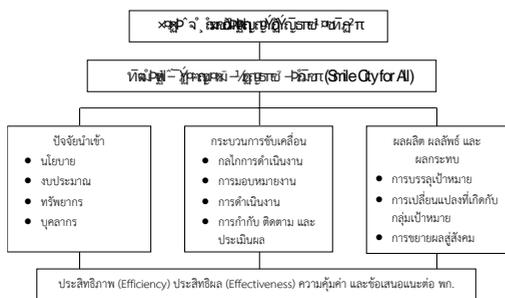

ความก้าวหน้าของการดำเนินงาน การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อทราบปัญหาอุปสรรค และนำข้อมูลมาปรับปรุง เป็นการประเมินว่า ผลของการดำเนินงานนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่วางไว้หรือไม่ มากหรือน้อยเพียงใด มีปัญหา อุปสรรคอะไรบ้าง นอกจากนี้ยังจะทำการประเมินผลกระทบจากการดำเนินโครงการ (Impact Evaluation) ทั้งโดยที่ตั้งใจให้เกิดหรือไม่ได้ตั้งใจ ซึ่งการประเมินโครงการในลักษณะนี้จะมีส่วนช่วยในการควบคุมคุณภาพของการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีความเป็นวิทยาศาสตร์อย่างมาก เป็นการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างละเอียดทั้งปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Process) และผลงาน (Outputs) จะได้รับการตรวจสอบประเมินผลทุกขั้นตอน ส่วนใดที่เป็นปัญหาหรือไม่มีคุณภาพจะได้รับการพิจารณาย้อนกลับ (feedback) เพื่อให้มีการดำเนินงานใหม่จนกว่าจะเป็นไปตามมาตรฐานหรือเป้าหมายที่ต้องการ ดังนั้นจึงถือได้ว่าการประเมินผลเป็นการควบคุมคุณภาพของโครงการ

แผนภูมิที่ 1

กรอบแนวคิดในการติดตามและประเมินผล

โครงการ

ผลการวิจัย

จากการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในจังหวัดน่าน ร่อง 8 จังหวัด สามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

1) การบริหารจัดการสนับสนุนชุมชนต้นแบบ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) และศูนย์บริการคนพิการทั้ง 8 จังหวัด ได้รับทราบนโยบายของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) เรื่องการเป็นเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวล ในช่วง 2 เดือนที่ผ่านมา มี 2 จังหวัดคือ นนทบุรี และชลบุรี เพิ่งรับทราบเมื่อ 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา ทำให้การบริหารจัดการสนับสนุนชุมชนต้นแบบในกลุ่มจังหวัดที่รับทราบก่อนได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการรับนโยบายของ พก. ไปสู่การปฏิบัติ มีการโอนงบประมาณที่ พก. จัดสรรให้ตำบลน่าน ร่องปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้คนพิการแล้ว ขณะที่ 2 จังหวัดที่เพิ่งรับทราบไม่สามารถบริหารจัดการงบประมาณของ พก. ที่จะสนับสนุนตำบลต้นแบบได้ทันเวลา จึงไม่ประสงค์ที่จะได้รับเงินสนับสนุนในปีงบประมาณ 2562 ส่วนการสนับสนุนในด้านอื่น ๆ เป็นไปตามระบบเดิมที่มีอยู่ ได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณในการซ่อมแซมบ้านคนพิการ การสนับสนุนเงินสงเคราะห์คนพิการที่ยากลำบาก การสนับสนุนให้คนพิการกู้เงินเพื่อการประกอบอาชีพ ฯลฯ

2) การบริการที่คนพิการพึงได้รับตามกฎหมาย ที่รวดเร็ว และทันสมัย ศูนย์บริการคนพิการจังหวัดมีบทบาทในการเป็นผู้ประสานงานให้คนพิการในจังหวัดเข้าถึงสิทธิของตนทั้งด้าน

การแพทย์ การศึกษา อาชีพและการจ้างงาน รวมทั้งบริการสวัสดิการทางสังคม หากคนพิการมีการร้องเรียน พมจ. และศูนย์บริการคนพิการจังหวัดจะทำหน้าที่ในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้คนพิการได้เข้าถึงสิทธิ์

ในระดับตำบล จากการสัมภาษณ์นายกเทศบาลเมืองเทศบาลตำบล นายก อบต. ประกอบกับการไปเยี่ยมคนพิการในพื้นที่พบว่า มีการจัดบริการให้คนพิการเข้าถึงสิทธิ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายอย่างครบถ้วน ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบด้านคนพิการมีความใส่ใจคนพิการในพื้นที่มาก มีการประสานงานและมอบหมายให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ดูแลคนพิการอย่างสม่ำเสมอ

3) ระบบฐานข้อมูลคนพิการ จังหวัดนำร่อง มีระบบฐานข้อมูลเดียวกับ พก. เพราะจะต้องทำการนำข้อมูลคนพิการที่มากขึ้นทะเบียนเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลของ พก. ทุกวัน ในขณะที่ฐานข้อมูลของตำบลนำร่องทั้ง 16 ตำบลมีความหลากหลาย บางตำบลยังคงใช้ระบบเดิมคือการมีฐานข้อมูลเป็นรายบุคคลที่อยู่ในแฟ้ม บางตำบลอยู่ในโปรแกรมเอ็กเซล บางตำบลใช้ฐานข้อมูลเดียวกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพสต.) ในเรื่องการนำข้อมูลที่มีอยู่ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ทั้งการพัฒนาและเชื่อมโยงระบบข้อมูล สารสนเทศเพื่ออำนวยความสะดวกให้คนพิการเข้าถึงบริการนั้น ทุกตำบลมีการดำเนินการดังกล่าวและมีแผนที่จะปรับปรุงระบบฐานข้อมูลให้ดียิ่งขึ้นในปีต่อไป

4) การจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ จังหวัดเชียงใหม่ ขอนแก่น นนทบุรี ภูเก็ต และกระบี่ มีการจัดระบบขนส่งสำหรับคนพิการ มีรถเมล์ชานต่ำ ให้บริการคนพิการจากในเมืองไปยังสนามบิน แต่บางจังหวัดมีข้อจำกัดในการจัดระบบขนส่งมวลชน ได้แก่ พิษณุโลก อุตรธานี และชลบุรี ส่วนในระดับตำบล มีการจัดบริการคนพิการรถรับ-ส่งคนพิการ ไปเข้ารับการรักษายาบาลกรณีฉุกเฉิน สำหรับการบริการล่ามภาษามือให้คนพิการไปทำกิจกรรมทางสังคม ยังคงเป็นปัญหาที่ล่ามยังมีไม่เพียงพอ

5) แผนงาน กิจกรรม งบประมาณ ผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม จังหวัดนำร่องใช้แผนงานที่ทำอยู่แล้วทุกปีดำเนินการส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการในจังหวัดของตน และมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจและมีส่วนร่วมในการสร้างชุมชนที่เป็นมิตรกับทุกคน มี 2 จังหวัด คือนนทบุรีและชลบุรี ยังไม่ได้ทำการประชาสัมพันธ์ แต่ได้ดำเนินการไปตามแผนงานเดิม ในระดับตำบลมีการประสานงานกับ พมจ. และศูนย์บริการคนพิการอย่างใกล้ชิด เพื่อขอรับคำชี้แนะและงบประมาณไปดำเนินการในพื้นที่ของตน

6) การส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของคนพิการ จังหวัดและตำบลนำร่องยังไม่ได้ดำเนินการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายในและภายนอกจังหวัดในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อคนพิการ

7) การออกแบบอาคารสถานที่ให้เอื้อต่อคนพิการ จังหวัดและตำบลนำร่องมีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ศาลากลางมีทางลาดให้คน

พิการสามารถเดินทางขึ้นไปติดต่อกับ พมจ. และ ศูนย์บริการคนพิการจังหวัดได้ แต่ยังคงมีบางแห่งที่ ทางลาดไม่ได้มาตรฐาน ชั้นเกินไปซึ่งต้องมีการ ปรับแก้ไข ห้องน้ำสำหรับคนพิการบางจังหวัดยังไม่ได้มาตรฐาน คับแคบ ผู้พิการที่นั่งวีลแชร์ไม่สามารถ กลับตัวในห้องน้ำได้ ประตูห้องน้ำยังคงเป็นแบบเปิด เข้าซึ่งไม่ถูกต้อง ด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัย อาคาร สถานที่ ศาสนสถาน พื้นที่สาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว โบราณสถาน ตามหลัก Universal Design มีการ ดำเนินการในระดับจังหวัดและระดับตำบล แต่ยังไม่ ครอบคลุมทั้งหมด

8) การดำเนินการสิ่งอำนวยความสะดวก ขั้นพื้นฐานสำหรับคนพิการ 5 ด้าน ทั้งในระดับ จังหวัดและระดับตำบลมีการดำเนินการให้มีทางลาด ที่จอดรถ ห้องน้ำ ป้ายสัญลักษณ์ และการให้บริการ ข้อมูลข่าวสารแก่คนพิการ ครบถ้วน

9) การดำเนินงานด้านการเสริมพลังคน พิการ (Empowerment) ในระดับจังหวัดมีการ เสริมพลังคนพิการให้มีส่วนร่วมทางสังคม มีการ พัทธ์ศัตถิของคณพิการ ส่งเสริมจิตอาสาเพื่อนช่วย เพื่อน ชุมชนช่วยชุมชน ในการจัดงานที่เป็นการ ระดมจิตอาสาของจังหวัด คนพิการจะได้รับเชิญให้ เข้าร่วมทุกครั้ง ในระดับตำบล องค์การปกครองส่วน ท้องถิ่นส่งเสริมให้คนพิการเข้าร่วมกิจกรรมทาง สังคม รับ-ส่งคนพิการให้ไปร่วมงานวันคนพิการ สากลที่จังหวัด บางตำบลมีการจัดกีฬาคนพิการให้ คนพิการได้มาออกกำลังกายและสนุกสนานร่วมกัน

10) องค์กรคนพิการที่เข้มแข็ง และ แผนการเสริมพลังองค์กรที่ยังไม่เข้มแข็ง ทั้ง 8 จังหวัดมีทั้งองค์กรคนพิการที่เข้มแข็งและไม่เข้มแข็ง

พมจ. และศูนย์บริการคนพิการจังหวัดพยายาม ส่งเสริมให้องค์กรคนพิการที่เข้มแข็งอยู่แล้วเข้มแข็ง มากขึ้น สำหรับองค์กรที่ยังไม่เข้มแข็งก็มีการจัดทำ โครงการอบรมให้ความรู้เรื่องการบริหารกลุ่มและ ชมรม การให้คำแนะนำในการนำองค์กรเข้าสู่ มาตรฐานเพื่อที่จะได้เป็นศูนย์บริการคนพิการใน ที่สุด

11) จำนวนคนพิการที่ได้รับการจ้างงาน ปี 2561 – 2562 จากการรวบรวมข้อมูลด้านการ จ้างงานคนพิการทั้ง 8 จังหวัดที่ได้รับการคัดเลือกให้ เป็นจังหวัดนำร่อง สามารถสรุปการจ้างงานได้ 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 มีการจ้างงานเท่าเดิม เพิ่มขึ้น หรือลดลงเพียงเล็กน้อย ได้แก่ เชียงใหม่ พิษณุโลก และกระบี่

กลุ่มที่ 2 มีการจ้างงานคนพิการเพิ่มขึ้น จำนวนมาก คือ อุตรธานี และชลบุรี กล่าวคือ อุตรธานี ในปี 2561 มีการจ้างงาน 86 คน ในช่วง ครั้งปีแรกของปี 2562 มีการจ้างงาน 109 คน และ ชลบุรี ในปี 2561 มีการจ้างงาน 198 คน ในช่วง ครั้งปีแรกของปี 2562 มีการจ้างงาน 1,187 คน

กลุ่มที่ 3 มีการจ้างงานลดลง คือ จังหวัด ขอนแก่น นนทบุรี และสงขลา ในปี 2561 มีการจ้าง งานจำนวน 380 คน ในช่วงครั้งปีแรกของปี 2562 ลดลงเหลือ 276 คน นนทบุรี ในปี 2561 มีการจ้าง งาน 1,167 คน ในช่วงครั้งปีแรกของปี 2562 มี การจ้างงาน 970 คน และสงขลา ในปี 2561 มีการ จ้างงาน 735 คน ในช่วงครั้งปีแรกของปี 2562 มี การจ้างงาน 527 คน

ตารางที่ 1

จำนวนคนพิการที่ได้รับการจ้างงานตามมาตรา 33 และ 35 ปี 2561 – 2562

จังหวัด	ปี 2561 (ธ.ค.)			ปี 2562 (มิ.ย.)	
	มาตรา 33	มาตรา 35	รวม	มาตรา 33	มาตรา 35
เชียงใหม่	419	14	433	414	22
พิษณุโลก	114	3	117	114	3
ขอนแก่น	351	29	380	256	20
อุดรธานี	81	5	86	104	5
ชลบุรี	175	23	198	1,085	102
นนทบุรี	1,100	67	1,167	918	52
กระบี่	87	0	87	84	0
สงขลา	724	11	735	518	9

12) จำนวนคนพิการที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้เพื่อการประกอบอาชีพปี 2561 – 2562 ในภาพรวม การอนุมัติเงินกู้เพื่อการประกอบอาชีพปี 2561 – 2562 จังหวัดที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็น จังหวัดนำร่อง ต่ำสุด 40 ราย สูงสุด 575 ราย จากการรวบรวมข้อมูลด้านการอนุมัติเงินกู้เพื่อการประกอบอาชีพของคนพิการทั้ง 8 จังหวัด ขอนแก่นมีแนวโน้มที่ดีที่สุดทั้งในด้านจำนวนคนพิการที่ได้รับอนุมัติให้กู้ได้ และมูลค่ารวมของเงินที่ให้กู้ ส่วนจังหวัดที่มีการอนุมัติเงินกุน้อยคือ ชลบุรี และสงขลา

ตารางที่ 2

จำนวนคนพิการที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้เพื่อประกอบอาชีพ และมูลค่าของเงินกู้ ปี 2561 - 2562

จังหวัด	ม.ค.- มิ.ย. 2561		ก.ค.- ธ.ค. 2561		ม.ค.- มิ.ย. 2	
	จำนวน (ราย)	มูลค่า (บาท)	จำนวน (ราย)	มูลค่า (บาท)	จำนวน (ราย)	มูลค่า
เชียงใหม่	322	15,090,000	292	13,340,000	307	13,91
พิษณุโลก	68	3,314,000	133	6,755,350	104	5.14
ขอนแก่น	295	11,780,000	905	36,210,000	575	22.91
อุดรธานี	82	5,173,600	57	4,050,000	185	11.21
ชลบุรี	42	1,813,000	46	2,157,850	50	2.22
นนทบุรี	84	3,780,000	56	2,710,000	116	5.62
กระบี่	54	2,740,000	124	5,070,000	101	4.18
สงขลา	50	2,388,000	84	3,857,000	40	1.78

ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

โครงการเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการ และคนทั้งมวล เป็นใจกลางของการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พท.) ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ด้านคนพิการ ทำให้นโยบายของ พท. เน้นไปที่พื้นที่ที่มีศักยภาพในการจัดบริการให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรศูนย์บริการคนพิการจังหวัด ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแกนนำคนพิการในพื้นที่ ในการช่วยกันขับเคลื่อน โครงการเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวลให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในพื้นที่ ทำให้เกิดความร่วมมือกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบูรณาการข้อมูลคนพิการของทุกหน่วยงานในพื้นที่ให้เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน และสามารถใช้ร่วมกันในการสืบค้นข้อมูลคนพิการเป็นรายบุคคล การประเมินความพิการ และการให้ความช่วยเหลือคนพิการเป็นรายบุคคลได้ ทำให้ ศูนย์บริการคนพิการจังหวัดและพื้นที่นำร่องมีความพยายามมากขึ้นในการส่งเสริมให้คนพิการมีอาชีพและมีงานทำ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนพิการ ทำให้มีการเร่งรัดพัฒนาแกนนำคนพิการขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น ทำให้ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความภาคภูมิใจที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นพื้นที่นำร่อง ในหลายพื้นที่ที่มีการประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนรับทราบพร้อมๆ กับรณรงค์ให้ชุมชนตระหนักถึงการสร้างชุมชนที่เป็นมิตรกับคนพิการและทุกคนในชุมชน

กล่าวโดยสรุป โครงการเมืองที่เป็นมิตร สำหรับคนพิการและคนทั้งมวล เป็นโครงการที่ดีที่สามารถเชื่อมร้อยและทำไปพร้อม ๆ กับโครงการอื่น ๆ ได้ ทั้งนี้ ต้องอาศัยบทบาทของพมจ. ศูนย์บริการคนพิการจังหวัด และอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการจังหวัดเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนในภาพรวม และประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ให้เกิดการยอมรับร่วมกันว่า โครงการเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวล เป็นวาระของจังหวัด (Provincial Agenda) ที่สำคัญที่จะสร้างความโดดเด่นในการจัดบริการให้กับคนพิการอย่างเป็นระบบ ครบวงจร โดยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรของคนพิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในพื้นที่

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการติดตามโครงการเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการดังนี้

1) ควรมีนโยบายสนับสนุนจังหวัดนำร่อง 8 จังหวัดให้เกิดรูปธรรมของการเป็นเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวลให้ชัดเจน โดยเฉพาะการจัดอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานสำหรับคนพิการ 5 ด้าน ได้แก่ ทางลาด ที่จอดรถ ห้องน้ำ ป้ายสัญลักษณ์ และการให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่คนพิการ ทั้งในระดับจังหวัดและระดับตำบล เพราะข้อมูลจากการติดตามและประเมินผลพบว่า ในระดับตำบลยังดำเนินการทั้ง 5 ด้านไม่ชัดเจนเนื่องจากขาดงบประมาณสนับสนุน

2) ควรมีนโยบายด้านการพัฒนาระบบฐานข้อมูลของทุกจังหวัดที่เป็นเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวล ให้ฐานข้อมูลมีความสมบูรณ์ สามารถนำข้อมูลคนพิการรายบุคคลไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ควรมีนโยบายให้จังหวัดที่เป็นเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวลส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของคนพิการในระดับจังหวัดและระดับตำบล โดยการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายในและภายนอกจังหวัดในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อคนพิการอย่างเป็นรูปธรรม

4) ควรมีนโยบายให้ทุกจังหวัดที่เป็นเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวลมีการปรับปรุงที่อยู่อาศัย อาคารสถานที่ ศาสนสถาน พื้นที่สาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว โบราณสถาน ตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) ให้ครอบคลุมพื้นที่มากขึ้น เนื่องจากการดำเนินการในเรื่องนี้ทั้งในระดับจังหวัดและระดับตำบลยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่

5) ควรมีนโยบายให้ทุกจังหวัดที่เป็นเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวลมุ่งเน้นการส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรคนพิการมีความเข้มแข็ง และผ่านมาตรฐานได้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้องค์กรคนพิการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทั้งในระดับจังหวัดและระดับตำบลให้เป็นเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวลได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ควรปรับปรุงการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงการเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวลตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ เพื่อให้มีเวลาในการตั้งคณะกรรมการออกแบบ จัดซื้อจัดจ้าง และดำเนินการได้ทันปีงบประมาณ

2) ควรปรับปรุงการเข้าถึงฐานข้อมูลกลางของ พก. ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะในปัจจุบันนี้ ศูนย์บริการคนพิการจังหวัดมีปัญหาในการดึงข้อมูลจากส่วนกลางมาก ไม่ทันความต้องการในการใช้งาน

3) ควรขยายวงเงินในการสนับสนุนการซ่อมบ้านคนพิการจากที่สนับสนุนรายละ 20,000 บาทให้นำไปซื้อวัสดุอุปกรณ์ เป็น 50,000 – 60,000 บาท เนื่องจากค่าวัสดุ อุปกรณ์ มีราคาที่สูงขึ้นกว่าเดิมมาก

4) คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการควรเข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนโครงการเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวลในจังหวัดของตนเนื่องจากองค์ประกอบของคณะอนุกรรมการฯ มีครบทุกด้าน ตั้งแต่ผู้ที่มีอำนาจสูงสุดทางการบริหารระดับจังหวัดคือ ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน และคณะอนุกรรมการซึ่งประกอบด้วย นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดหรือผู้แทน แรงงานจังหวัดหรือผู้แทน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดหรือผู้แทน และผู้แทนส่วนราชการอื่นซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรคนพิการ

แต่ละประเภทในจังหวัด ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มาจากองค์กรหรือหน่วยงานที่ปฏิบัติงานเพื่อคนพิการ คณะอนุกรรมการฯ ที่มาจากหน่วยงานต่าง ๆ ควรเห็นความสำคัญของการเป็นเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวล และควรบรรจุเรื่องการติดตามโครงการเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวลให้ 'อยู่' ในวาระการประชุมคณะอนุกรรมการฯ ทุกครั้ง

ในปีงบประมาณ 2563 ควรมีการติดตามและประเมินผลโครงการเมืองที่เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวล โดยมุ่งเน้น 3 ประเด็นหลักว่าในพื้นที่ต้นแบบว่า ศูนย์บริการคนพิการจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการทำงานเชิงรุกเพื่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนพิการในชุมชนหรือไม่ เพียงใดใน 3 ด้าน คือ (1) การขจัดอุปสรรค (Barrier Free) ในการเข้าถึงสิทธิของคนพิการด้านการรักษาพยาบาล การเข้าถึงการศึกษา การเข้าถึงบริการสาธารณะของรัฐ การจ้างงาน การได้รับเบี้ยยังชีพ การได้รับเงินสงเคราะห์สำหรับคนพิการที่ยากไร้ (2) การเสริมพลังคนพิการ (Empowerment) ทั้งระดับบุคคล คือการเสริมพลังให้คนพิการเห็นคุณค่าของตนเอง กล้าออกสู่สังคม และระดับองค์กร คือการเสริมความเข้มแข็งให้องค์กรคนพิการด้านการบริหารองค์กร การดูแลสมาชิก การเข้าสู่มาตรฐานองค์กร การเป็นศูนย์บริการคนพิการ (3) การประเมินคุณภาพชีวิตคนพิการเป็นรายบุคคลโดยมุ่งเน้นการประเมินคนพิการที่ครอบคลุมอย่างน้อยที่สุด 7 ด้านว่าคนพิการได้รับการดูแลหรือไม่ อย่างไร คือ (1) ด้านสิทธิ ความเสมอภาค การไม่ถูกเลือกปฏิบัติ (2)

ด้านสุขภาพของคนพิการ (3) ด้านการศึกษา (4)
ด้านอาชีพ การจ้างงานและรายได้ (5) ด้านการ
ออกสู่สังคม (6) ด้านกีฬาและนันทนาการ และ (7)
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก การประเมินทั้ง 3
ด้านดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นผลลัพธ์ กับ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นว่าคนพิการในโครงการเมืองที่
เป็นมิตรสำหรับคนพิการและคนทั้งมวลมีคุณภาพ
ชีวิตที่ดีขึ้นหรือไม่ ทั้งระดับบุคคล ระดับครอบครัว
และระดับชุมชน

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2550, 18 กันยายน). *พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556*. สืบค้น 20 สิงหาคม 2562, จาก <http://dep.go.th/Content/View/4406/1>
- Cronbach, Lee J. (1973). *Dictionary of education*. New York: McGraw-Hill Book Co.,
- Donald E. Chambers, Kenneth R. Wedel, and Mary K. Rodwell.. (1992). *Evaluating Social Programs*. Boston: Allyn and Bacon.
- Dunn, W.N. (1981). *Public Policy Analysis: An Introduction*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice- Hall, Inc.
- Provus.M. (1971). *Discrepancy Evaluation for Education Program Improvement and Assessment*. Berkeley. CA. McCutchan.
- Scriven, M. (1973). *The Methodology of Evaluation AERA Monograph Series in Curriculum Evaluation*. No.1 Chicago: Rand Menially.
- Stake, Robert E. (2004). *Standards-Based & Responsive Evaluation*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Stufflebeam, D.L. (2003). The CIPP model for evaluation. In D. L. Stufflebeam & T. Kellaghan (Eds.), *The international handbook of educational evaluation* (Chapter 2). Boston, MA: Kluwer Academic Publishers.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development Theory and Practice*. New York: Harcourt, Brace.
- Tyler, Ralph W. (1949). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Chicago: The University of Chicago Press.